

העיתון לשבת – מה זומר הקריאה המותר לקריאה בשבתות?

רקע

מסכת שבת קי"ג עמוד א'-ב'

+ישעיהו נח+ "ודבר דבר" - שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. דבור - אסור, הרהור – מותר.

מקור וטעם הגזירה

מסכת שבת קמ"ח עמוד ב' - קמ"ט עמוד א'

משנה. מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו [כש"י] – אם כתב מערב שבת: "כך וכך אורחיס פלוני ופלוני זמנתי", כלי שלא יסכס – לא יקרא בלוחו כתב בשבת, ובגמלא מפלש טעמא. אבל לא מן הכתב....
גמרא. מאי טעמא?

1) רב ביבי אמר: גזירה שמא ימחוק.	2) אביי אמר: גזירה שמא יקרא בשטרי הדיטות.
----------------------------------	---

מאי בינייהו? - איכא בינייהו: דכתב אכותל, ומידלי [כש"י] – שאינו מגיע לשם למחוק, למאן דאמר שמא ימחוק - לא חיישינן, ולמאן דאמר שמא יקרא - חיישינן... תנו רבנן: כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות - אסור לקרותו בשבת. שבת קט"ז עמוד ב' - ומפני מה אין קורין כו'.

3) אמר רב: לא שנו אלא בזמן בית המדרש, אבל שלא בזמן בית המדרש, אסור לקרותו בשבת.	ושמואל אמר: אפילו שלא בזמן בית המדרש אין קורין... ושמואל כרבי נחמיה... אמר רבי נחמיה: מפני מה אמרו, כתבי הקדש אין קורין בהן - כדי שיאמרו: בכתבי הקדש אין קורין, וכל שכן בשטרי הדיטות.
---	---

בראשונים – רק 2 הטעמים הראשונים "שרדו"

הרמב"ם [שבת כ"ג ג"ט] - אסור לקרות בשטרי הדיטות בשבת שלא יהא כדרך חול ויבא למחוק , ואסור לקרות בכתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקני בשבת...	הרא"ש [שבת כ"ג א] - ולית הלכתא כרב ביבי משום דפליג עליה (רבא) [רבה]... וקיי"ל דהלכתא כוותיה... ושטרי הדיטות דאסיר למיקרי בהו... משום ממצוא חפצך ודבר דבר.
--	---

נפק"מ להלכה: "אגרות של שאלות שלום" [ט"ז או"ח ש"ז י"א];

... אבל הרמב"ם ס"ל דאין בכלל שטרי הדיטות אלא מקח וממכר... ונראה דפלוגתייהו תלוי בזה דהרמב"ם כת' טעם איסור זה משום שמא ימחוק... ומש"ה מותר באגרת שלום שאין שייך בו שמא ימחוק.	השו"ע [שם י"ג] - שטרי הדיטות, דהיינו שטרי חובות וחשבונות ואגרות של שאלת שלום, אסור לקרותם. הערת הט"ז [שם] - זהו דעת רש"י... דאוסרים באגרת שלומים והוא בכלל שטרי הדיטות ס"ל הטעם משום ממצוא חפצך ודבר דבר שלא יעשה כמעשה חול.
--	--

פסק השו"ע [או"ח ש"ז י"ב י"ג] = **לא עקבי**; זימן אורחים... וכתב בכתב כמה זימן וכמה מגדים הכין להם, אסור לקרותו בשבת אפילו אם הוא כתוב ע"ג כותל גבוה הרבה, משום גזירה שמא יקרא בשטרי הדיטות... דאפילו לעיין בהם בלא קריאה אסור, אבל אם חקק בכותל חקיקה שוקעת, מותר; אבל בטבלא ופנקס אפילו אם הוא חקוק, אסור לקרותו. שטרי הדיטות, דהיינו שטרי חובות וחשבונות ואגרות של שאלת שלום, אסור לקרותם.

הגדרה

הרא"ש בשם **ר' יונה** [שם] - ושטרי הדיטות דאסיר למיקרי בהו; פרי"י היינו שטרי מקח וממכר ושטרי חובות ומשכונות... וכיון דחיישינן שלא למנות אורחיו ופרפרותיו שמא יקרא בשטרי הדיטות מסתברא ה"ה בכל אגרות רשות... והלין דכתבין מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי חשק אסור לקרותן בשבת. ואף בחול לא ידענא מי התיירו...
סיכום השו"ע [שם י"ג, ט"ז] - שטרי הדיטות, דהיינו שטרי חובות וחשבונות ואגרות של שאלת שלום, אסור לקרותם; ואפי' לעיין בהם בלא קריאה, אסור... כותל וילון שיש בו צורות חיות משונות או דיוקנאות של ב"א של מעשים כגון מלחמות דוד וגלית וכותבים זו צורת פלוני וזה דיוקן פלוני, אסור לקרות בו בשבת.

היתר # 1) מסמכים שיכול להיות שיהיו מהם השלכות

תוס', שבת קט"ז עמוד ב' ד"ה "וכ"ש בשטרי הדיוטות"

ותימה- דנהגו העולם לקרות בכתב ואיגרות השלוחים ממקום למקום...? ונראה לר"י דלא קרי "שטרי הדיוטות" אלא שטרי חובות וכיוצא בהן, אבל איגרות שרי דפעמים שיש בהן פקוח נפש, ואפי' יודע שאין בו פקוח נפש מתיר **ר"ת** דלא הוי שטרי הדיוטות כיון שאין צריך למה שכתוב בה לפי שידוע מה שבאיגרות, ואם אינו יודע שמא יש בו צורך גדול או פקוח נפש ושרי. וכ"מ בירושלמי דקאמר מפני מה אין קורין בכתבי הקדש מפני שטרי הדיוטות שאם אתה אומר לו שהוא מותר אף הוא אומר מה בכך אם אתעסק בשטרותי משמע **דווקא כעין חובות ושטרות קאמר** וכן פ' רש"י לקמן גבי גזירה שלא יקרא בשטרי הדיוטות דבשטרי מקח וממכר קאמר... וכי"פ **השו"ע** [שם יז]-לקרות באיגרת השלוחה לו, אם אינו יודע מה כתוב בה, מותר ולא יקרא בפיו אלא יעיין בה...

היתר # 2) כלשון-הקודש לעובות שפות אוזרות

תוס', שבת קט"ז עמוד ב' ד"ה "וכ"ש בשטרי הדיוטות"

...ומיהו אותן מלחמות **הכתובין בלע"ז** נראה לרבינו יהודה דאסור לעיין בהן, דלא גרע מהא דתניא בפ' שואל (לקמן קמט.) כתב שתחת הצורה והדיוקנאות אסור לקרות בהן בשבת ואפי' בחול לא ידע ר"י מי התיר דהו"ל כמושב לצים. **שו"ע** [שם יז]-מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי חשק, כגון ספר עמנואל, וכן ספרי מלחמות, אסור לקרות בהם בשבת; ואף בחול אסור....

<p>המג"א [כ"ד] בשם השל"ה - אוסר וכ"מ באגודה וב"ח כתב דבחול מותר ובשבת אסור אף בלה"ק. ט"ז [ג]... ומזה יליף רמ"א להתיר לי' הקודש? ואינה הוכחה דתוס' נקטו כן למראה מקום על אותן מלחמות... אבל הלי' בעצמו אין בו קדושה, שהרי מצינו בפ"ק דשבת דבמרחץ אפי' דברים של חול יכול לספר בלה"ק, ותו- דאכתי לא יצאנו מן מושב לצים אע"פ שכתובים בלה"ק... וכן עיקר. מ"ב [ס"ד]-... וכן הוא ג"כ דעת הגר"א</p>	<p>הרמ"א בשם התוס'- הגה: ונראה לדקדק הא ד"אסור לקרות בשיחת חולין וספורי מלחמות"- היינו דוקא אם כתובים בלשון לע"ז, אבל בלשון הקודש, שרי. (וכנ"ל מלשון שכתבו התוספות פרק כל כתבי, וכן נהגו להקל בזה). הסבר המג"א [כ"ד]: דהלי' בעצמו יש בו קדושה ולומד ממנו ד"ת... ולדעת רמ"א אף אגרת שלום הכתובה בלה"ק שרי לקרות, די' ללמוד מתוכו הלי' וגם כתובים בו כמה פסוקים של תורה. [לשיטתיה: המג"א שם פ"ה/ב: "ומדת חסידות הוא להחמיר"- ספר חסידים תתקנ"ד]</p>
---	---

היתר # 3) עיון כלא קריאה/קריאה "בעיניים"

הרא"ש [שם]-

<p>ומסתברא לן דעיוני נמי אסור דתניא בתוספתא כתב שתחת הצורה ודיוקנאות אסור להסתכל בהן בשבת.</p>	<p>ואיכא רבוותא דאמרי שלא אסרו למנות האורחין מתוך הכתב אלא בקריאה דומיא דפיו. אבל עיוני בלא קריאה שרי.</p>
--	---

היתר # 4) ספרי זכמות [מדרע, רפואה וכו']: **אופי הדין**

<p>ת' הרשב"א [ז/רפ"ח]- עוד נשאל אם מותר לטלטל ולקרות בספרי רפואות בשבת. והשיב שמותר לקרות ומטלטלין אותם מפני שהן ספרי חכמה וכך הורה הר"מב"ן ז"ל... שצ"ל שאסרו רז"ל לקרות בשטרי הדיוטות בשבת לא דמי להא ופ"י שטרי הדיוטות מזכרת חובותיו: הסבר ערוה"ש [שם י"א]- וראיה לזה שהרי לא גזרו אלא על שטרי הדיוטות, ואי ס"ד דגם חכמות אסור ללמוד מאי איריא שטרי הדיוטות</p>	<p>פירוש המשנה לרמב"ם [שבת כ"ב/ב]-... שכל זולת ספרי הנבואה ופירושיהם אסור לקרות לא בשבת ולא ביום טוב, ואפילו היה בו דברי חכמה ומדע. הסבר ערוה"ש [שם י"א]- דכיון דהשבת קדש אין לנו לעסוק רק בדברים שבקדושה וכן משמע בירושלמי [ט"ג] שאומר שם לא ניתנו שבתות וי"ט אלא לאכילה ושתייה לא ניתנו שבתות וי"ט אלא לעסוק בהן בד"ת... ומשמע להדיא דלא לשארי דברים</p>
--	---

פסק השו"ע [שם י"א]- אסור ללמוד בשבת ויו"ט, זולת בד"ת; ואפילו בספרי חכמות אסור; ויש מי שמתיר, וע"פ סברתו מותר להביט כה באצטרלו"ב בשבת.